

Ústav germánských studií

Oponentský posudek diplomové práce

Jméno studenta: Bc. Hana Hlaváčková
Název práce: *Olga Krijtová*
Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Špirk, Ph.D.
Oponent: Mgr. Lucie Sedláčková, Ph.D.

Diplomová práce Hany Hlaváčkové se zabývá osobností Olgy Krijtové, významné překladatelky z nizozemštiny.

Po formální stránce mám několik významných připomínek. Předkládaná diplomová práce má v tištěné podobě pouze 47 stran souvislého textu (bez Obsahu a Bibliografie, počítáno od Úvodu po Závěr, str. 8-55), čímž nesplňuje požadavky kladené na diplomové práce na FF UK (minimum 60 normostran).

Přestože práce obsahuje všechny nezbytné součásti (obsah, úvod, teoretickou část, empirickou část, závěr, abstrakt v češtině a angličtině, klíčová slova a bibliografii) a studentka si dobře osvojila formální zvyklosti při psaní odborných prací (dělení a číslování kapitol a podkapitol, vyznačování odkazů a citací, bibliografie), je poněkud překvapivá absence poznámkového aparátu, ačkoli poznámky pod čarou diplomantka očividně zamýšlela použít, neboť na několika místech v textu jsou vyznačeny indexy (např. str. 12, 40). Také Bibliografie vykazuje nedostatky: chybí zde řada titulů, na které studentka odkazuje nebo z nich přímo cituje: Nord (2005), Prędota (2008), Engelbrechtovy *Dějiny nizozemské a vlámské literatury* (2015) a zejména hojně citovaná Krijtová (2011). Na str. 9 se odkazuje na Krijta (2014), ale v bibliografii figuruje pouze Krijt (2013). Důsledné není ani odkazování na autory s dvojitým příjmením: Even-Zohar/Zohar-Even, Fruhwirtová/ Smolka Fruhwirtová. U publikace Krijtová (2011) bych ještě podotkla, že se jedná o Krijtové memoáry v nizozemštině, doplněné její podrobnou bibliografií (překlady + publikační činnost), které vydalo naše oddělení a jež jsou v nizozemštině: diplomantka ovšem automaticky cituje v češtině, ač musela fragmenty sama přeložit (a neuvedla to, např. na str. 29).

Typograficky a jazykově je práce na slušné úrovni, ač ani zde se studentka nevyhnula některým nedbalostem: v některých kapitolách (např. 4.1.) chybí odrážky či zarovnání zprava, v práci se čas od času vyskytují překlapy či jazykové neobratnosti: např. „Max van den Stoel“ místo „Max van der Stoel“ (str. 14), „vykrystalizovat se“ (str. 18), „v takém“ (str. 18), „Grušy“ (str. 23), „věnovat se o šíření“ (str. 34), „gekloofden“ místo „gekloofde“ (str. 46), „omletu“ (str. 47), „un“ místo „in“ (str. 50), na str. 44 chybí v citátu slovo „broek“.

Z poněkud vágního názvu není jasné, čím se práce přesně zabývá, to se dozvídáme až z ne příliš obsáhlého úvodu. Z něj i ze samotné práce tedy vyplývá, že předkládaná DP je poněkud heterogenního charakteru, vedle zkoumání osobnosti Olgy Krijtové (ve všech jejích různých rolích - jako překladatelky, univerzitní pedagožky, vědkyně a spisovatelky) poskytuje i nástin historie česko-nizozemských vztahů, letmo zmiňuje některé translatologické teorie a v závěru obsahuje translatologický rozbor části jednoho z románů, které Krijtová přeložila na

Ústav germánských studií

sklonku své kariéry, konkrétně *Fámy* vlámského autora Huga Clause. Základní výzkumná otázka je tedy roztržena na několik drobných střípků, u nichž bohužel velká část odpovědí je založena spíše na kompilační než samostatné analytické práci. Za kompilační část této DP bych označila kapitoly na stranách 9-35, zatímco samostatný translatologický rozbor, který by měl být hlavním přínosem této DP (kapitola 9.) zabírá pouze str. 39-55, a to včetně četných příkladů v češtině a v původní nizozemštině.

Dále se budu věnovat konkrétněji několika kapitolám, které by bylo třeba vylepšit, neboť v této podobě, nejen kvůli nedostatečnému rozsahu DP, nepovažuji téma za dostatečně zpracované.

1. Poměrně velká část DP (do kapitoly 5 včetně) se netýká přímo Olgy Krijtové, ale poskytuje širší nástin celé problematiky, která s tématem práce více i méně souvisí - překládání mezi malými jazyky, česko-nizozemské vztahy napříč staletími, stav současné nederlandistiky v ČR atp. Celkově působí velmi roztržtěně a většinou bohužel nejsou tyto údaje dostatečně propojeny s hlavní výzkumnou otázkou. Hned zkraje postrádám základní uvedení do problematiky nizozemské literatury a kultury, která může být pro diplomantku jakožto absolventku bakalářského oboru Nizozemský jazyk a literatura zřejmá, ale pro čtenáře bez těchto znalostí matoucí: proto by bylo na místě uvést základní pojmy jako je Nizozemí versus Nizozemsko, Flandry versus Vlámsko apod. Také adjektivum nizozemský je třeba specifikovat (a činí to i experti přímo v nizozemské jazykové oblasti): míní se tím to, co se týká nizozemského jazyka, či státu Nizozemsko?

2. V kapitole věnující se nizozemsko-českým vztahům by bylo na místě se více zaměřit na 20. století, nebo ještě konkrétněji na období, kdy Krijtová sama působila. Probíhal kulturní transfer i jinak než skrze beletrii, kterou překládala? Byli tu jiní zprostředkovatelé? Diplomantka spíše vrší útržky z několika snadno dostupných zdrojů, zejména z popularizační knížky *Sýrové pivo* (Krijt 2014), napsané jedním ze synů O. Krijtové. Spíše anekdoticky působí např. v kapitole 3.4 zmínka o vlivech nizozemštiny na české lexikum, kde diplomantka opět čerpá pouze z Krijta (2014), nikoli z odborné lingvistické literatury, jak by se na translatoložku a filoložku slušelo.

3. Jedním z hlavních cílů práce bylo popsat význam Olgy Krijtové pro literární překlad z nizozemštiny. Ačkoli ji diplomantka již v první větě úvodu označila za nejaktivnější českou překladatelku z nizozemštiny dvacátého století (a dalo by se říci všech dob), má potřebu to v kapitole 7 dokazovat součtem všech překladů Krijtové i jejích studentů a porovnáním s celkovým počtem vydaných překladů z nizozemštiny ve zkoumaném období 1957-2016. Ač výsledek toho srovnání byl jasný už předem, a navíc sčítání překladů O. Krijtové nedalo velkou práci, protože jsou uvedeny v publikaci Krijtová (2011) i Smolka Fruhwirtová (2011), prezentuje diplomantka výsledek svého součtu jako důkaz toho, co tvrdila již v úvodu. Tato kvantitativní, nikoli kvalitativní analýza navíc může vyprovokovat různé námítky. Zprvé počet překladů vždy nezaručuje kvality překladatele, jak víme například z případu R. J. Vonky, a i mezi uvedenými studenty O. Krijtové je minimálně jeden, kterého s nejlepším svědomím za kvalitního překladatele označit nemohu. Zadruhé mi není jasné, podle čeho diplomantka vybírala studenty, které zahrnula mezi ty, již šíří odkaz O. Krijtové, a ty ostatní nechala jako protiváhu (nezahrnula m.j. Jitku Růžičkovou-Hronovou, Jiřinu Holeňovou, Janu Červenkovou...). V samostatném odstavci na straně 38 znenadání zmiňuje nejpřekládanější

Ústav germánských studií

nizozemské a vlámské autory, ač některé z nich O. Krijtová ani její studenti nepřekládali (např. F. Oomen), někteří byli překládáni i přes angličtinu (J. de Hartog), seznam rozhodně není přesný (kde je např. Theun de Vries s více než 10 přeloženými tituly?) a skoro ve všech případech se jedná o autory v Nizozemsku druhořadé, takže jimi není možné ani eventuálně podložit tvrzení o kvalitě kulturního transferu mezi Nizozemskem a Českem/Československem.

4. Diplomantka se dopuští nepřesností i zjednodušování, např. když opakovaně tvrdí, že nejaktivnějšími překladateli PŘED Krijtovou byli Kazdová, Faltová a Drápal. Drápal sice přeložil dva velevýznamné tituly - *Maxe Havelaara* (v roce 1974) a *Deník Anny Frankové* (v roce 1992), ale podle časových a kvantitativních hledisek, která Hlaváčková uplatňuje, ke Kazdové a Faltové nepatří, protože působil zhruba ve stejné době jako Krijtová (s nejdůležitějšími překlady z nizozemštiny v 70. až 90. letech) a z nizozemštiny přeložil jen asi 5 titulů (jeho hlavním jazykem byla francouzština). Nebylo by mnohem zajímavější se ptát, proč tak významná překladatelka jako Krijtová nepřeložila právě tyto dva stěžejní tituly, nebo jiné, které do češtiny nejsou přeloženy dosud? Diplomantka by, jakožto znalkyně nizozemské kultury, měla projevit i větší kritický odstup a klást si otázky týkající se například „nepřekladů“, tedy stěžejních děl nizozemské literatury, které v českém překladu chybí, nebo se zamyslet nad marginální pozicí vlámské literatury (z vlámské literatury se v době působení O. Krijtové překládalo minimálně) a také nizozemské poezie a dramatu (proč je přeloženo tak málo nizozemské poezie a dramatu)? Mohla v tom nějak sehrát svou roli právě Krijtová jakožto dominantní kulturní zprostředkovatel mezi Nizozemím a Československem? Do jaké míry hrál roli osobní vkus překladatele? (Z Krijtové memoárů víme, že překladatel vydavateli tituly k překladu často sám navrhoval). Jak třeba vysvětlit absenci Gerarda Reveho (označovaného za jednoho ze tří největších poválečných autorů) v českém překladu? Nebo velikána vlámské prózy Louise Paula Boona, který byl navíc levicově smýšlející a komunistickou cenzurou by prošel? A proč chybí Clausovo opus magnum *Het verdriet van België*? Ač rozhodně nikdo nechce popírat Krijtové význam, nemůže být dominantní postavení jedné překladatelky někdy na škodu kulturního transferu? A jaktože se Krijtové studenti jako literární překladatelé začínají prosazovat až v druhé polovině 90. let, když Krijtová učila už od let padesátých?

5. Empirická část předkládané DP zahrnuje translátologický rozbor cca 30 stránek z Krijtové překladu románu *Fámy*, který byl m.j. oceněn cenou Magnesia Litera za překlad, což svědčí o tom, že diplomantka sáhla po jednom z nejzdařilejších překladů a nebylo tedy nutné prokazovat kvalitu tohoto překladu: diplomantka se rozhodla umístit tento překlad na pomyslné ose od přijatelnosti po adekvátnost (Tourey 1995). Dle mého názoru by se potenciál empirické části dal zužitkovat lépe. V první řadě je třeba si uvědomit, že se jedná o jeden z posledních Krijtové překladů, tedy textu, který vznikl na základě mnohaletých zkušeností a je jasné, že Krijtová byla perfektně obeznána se strategiemi, jež jsou v této DP analyzovány. Nebylo by proto zajímavější například porovnat dva různé překlady, jeden z počátku Krijtové dráhy a jeden zralý překlad (jako třeba *Fámy*) a sledovat vývoj jejích strategií v diachronní perspektivě? Krijtová navíc o některých svých přístupech napsala *Pozvání k překladatelské praxi*, které diplomantka překvapivě nikde necituje.

Ústav germánských studií

Analýza *Fám* mi na mnoha místech připadá poněkud povrchní a bylo by dobré ji více rozpracovat. Jako příklad uvedu konstatování, že texty Huga Clause „se často vyznačují tím, že mísí standardní nizozemštinu s prvky vlámských dialektů“ (str. 43). Dále již diplomantka hovoří jen o hovorovosti a expresivitě, ačkoli vlámské dialekty není možné klasifikovat jako hovorovost (nespisovná versus spisovná nizozemština). Studentka mimo jiné neanalyzuje, jak se ve *Fámách* liší jednotlivé registry, různé vypravěči/fokalizátoři, či jak nápadné jsou rozdíly mezi přímou a nepřímou řečí (text vypravěče versus promluvy postav). Vlámské dialekty jsou ve své čisté podobě pro ostatní zcela nesrozumitelné, protože jsou založené na dalekosáhlých hláskových posunech, odlišnostech v gramatice, lexiku atp. Ve *Fámách* je text vypravěče ve spisovné nizozemštině (byť s vlámskými prvky), nespisovné znaky se objevují v přímé řeči hlavně při použití zájmen (*ge, gij, u, uw* místo *je, jij, jou, jouw*), což je typické pro vlámskou variantu nizozemštiny a není to nutně spjaté s určitým dialektem. V tomto ohledu je ve *Fámách* nizozemština v přímé řeči podobná obecné češtině.

DP Hany Hlaváčkové vychází ze solidního základu, ale je třeba ho lépe rozpracovat. Doporučuji si udělat přesnou představu o tom, co již bylo o O. Krijtové napsáno (diplomantka je navíc schopna číst i v nizozemštině), včetně bakalářských a diplomových prací (na UP Olomouc vzniklo několik prací zabývajících se dějinami české a slovenské nederlandistiky). Tyto informace tedy není třeba znovu kompilovat. Stejně tak byla situace literárního překladu z nizozemštiny již poměrně podrobně popsána Lucií Smolka Fruhwirtovou (2011), včetně bibliografie překladů z doby po druhé světové válce. Doporučuji prohloubit i rošířit empirickou část. V podobě, v jaké je DP nyní předkládána, totiž nejsou příliš patrné rozdíly mezi úvodem (Olga Krijtová „má dalekosáhlé zásluhy (...) na zpřístupňování nizozemské literatury českým čtenářům“) a závěrem („Role Olgy Krijtové je v kontextu recepce nizozemské literatury v českém kulturním prostředí vskutku ojedinělá.“) Zvláště Závěr (kapitola 10, str. 55) je zcela nedostatečným výstupem diplomové práce, protože, jak si troufám tvrdit, k podobnému závěru by dospěl nederlandista již po prvním ročníku (po absolvování semináře Nizozemská literatura v českém překladu). Proto také diplomantce doporučuji, aby při přepracovávání své DP konzultovala nejen s translatologem, ale i s nějakým odborníkem na nederlandistiku.

Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům tuto diplomovou práci nedoporučuji k obhajobě.

Mgr. Lucie Sedláčková, Ph.D.
Praha, 19. ledna 2017